

Bediüzzaman'ın Tahıyyat açılımı

Salihli'den Tuncer Özen: “Yeni tanzim Lem’alar’ın 797. sayfasındaki 5. Haşiye’de geçen, ‘Nasıl ki bir zat, harika bir makine yapsa, o makinenin başında bir fonograf, bir fotoğraf gibi ayrı ayrı, kendi kendine işler, konuşur, yazar, muhabere eder cihazat bulunsa’ cümlesi ile başlayan temsil günümüz itibariyle bilgisayara ve internete işaret ediyor olabilir mi?”

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri bahsettiğiniz haşiyeyi “Tahıyyat Allah’a şahit; berekât ise Allah’a delildir” 1 cümlesinde yer alan “Tahıyyat” kelimesini açıklama sadedinde yazıyor. Bilindiği gibi tahıyyat, bizim namazlarımızda vacip bir emir olarak okuduğumuz mi’rac kelimelerindendir. Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) Mi’rac gecesinde Cenâb-ı Hakka selâm yerinde ‘ettahıyyatü lillah’ demekle, “Bütün zîhayatların, hayatlarıyla gösterdikleri tesbihat-ı hayatiye ve Sânilerine takdim ettikleri fitrî hediyeler, ey Rabbim, sana mahsustur. Ben dahi bütün onları tasavvurumla ve imanımla sana takdim ediyorum” 2 demek istemiştir. Bu mânâda tahıyyat, bütün hayat sahiplerinin Allah’a hayatlarıyla teşekkür etmelerini, Allah’ın eşi benzeri olmayan san’atını hayatlarıyla alkışlamalarını ifade ediyor. Mü’min namazında bütün mahlûkatın tahıyyatlarını kendi adına Allah’a takdim ediyor. 3

Tahıyyat bu bakımdan sözle yapılan bir selâmdan, bir teşekkürden, bir şükürden Allah katında daha makbul ve daha kıymetlidir. Sözlü selâmı, teşekkürü ve şükürü çoğu zaman gaflet içinde ve sadece dil yapıyor. Oysa tahıyyâtı canlı vücudun can sahibi bütün hücreleri, hayat sahibi bedeninin bütün hayatî zerrelere yapıyor. Bu hâliyle tahıyyât söz dilinden daha güçlü bir teşekkür olduğu gibi, beden dilinden de güçlü bir takdir ifadesidir. Tahıyyat bedeninin bütün zerreleriyle katıldığı hayat diliyle yapılan bir teşekkür ve bir selâm ifadesidir.

Tahıyyat bir takdir ve istihsan dilidir. Yani tahıyyat, yarattıklarını eşsiz güzellikte yaratan Hâlık Teâlâ’nın güzel yaratıcılığının farkında olmak, bunu bilmek, bunu takdir etmek ve bunu hayatıyla alkışlamaktır. Mahlûkatın hayat tezahürü, Hâlık’larına olan tahıyyatlarıdır.4 Başka bir ifadeyle mahlûkatın tekvinî emirlere

itaat etmeleri, onların tahıyyatlarıdır.5 Bediüzzaman, ağaçların tahıyyatlarına şöyle tercüman oluyor: “Ağaçlar, birer cesed oldu; bütün yapraklar dahi diller oldu. Demek her biri, binler dilleri ile, havanın dokunmasıyla ‘Hû, Hû’ zikrini tekrar ediyorlar. Hayatlarının tahıyyâtıyla Sâniinin Hayy-ı Kayyûm olduğunu ilân ediyorlar.” 6 Bediüzzaman’a göre meleklerin de görevleri, hayat sahiplerinin hayatlarıyla Fâtır-ı Zülcelâl’e karşı takdim ettikleri tahıyyât-ı mâneviyelerini melek lisâniyle ilân etmektir. 7

Bütün canlılarda irade dışı bulunan takdir ve istihsan dili, insanda hem iradeye bağlı, hem irade dışı olarak iki türlü bulunmaktadır. Bediüzzaman’a göre Cenâb-ı Allah kendi eşsiz cemaline iki türlü bakmaktadır: Bir: Bizzat kendi yüksek müşahadesi ile. İki: Müştak olan seyirci ve mütehayyir olan istihsancıların müşahadesi ile. 8

İşte bu ikinci müşahede, tahıyyatı ifade ediyor. Burada tahıyyat, Allah’ın, kullarının müşahadesiyle kendi cemaline bakışıdır ki, bu insanın Yaratıcıya hayranlığı, Yaratıcının güzel yarattığına şehadet etmesi, onu takdir etmesi ve alkışlamasıdır. İnsanın tahıyyatı budur ve bu insanın yaratılış gayesidir. Kur’ân’da, “Ben cinleri ve insanları bana ibadet etsinler diye yarattım” 9 âyeti ile açıklanan insanın yaratılış gayesi, insanın tahıyyatıdır. İnsanın ibadeti, onun tahıyyatı, yani Allah’ın ne güzel yaratıyor oluşunu takdir ve istihsan etmesi, yani alkışlamasıdır. Bediüzzaman’ın ifadesiyle, hadsiz hayat sahibi mahlûkatın Hâlîklarına vâsîfâne tahıyyatlarını ve şâkirâne tesbihat hediyelerini anlamak, müşahede etmek ve şehadetle ilân etmek insanın vazifesidir. 10

Bediüzzaman Hazretleri bahsettiğiniz kerâmetli haşiyede şöyle diyor: ‘Nasıl ki bir zat, harika bir makine yapsa, o makinenin başında bir fonograf, bir fotoğraf gibi ayrı ayrı, kendi kendine işler, konuşur, yazar, muhabere eder cihazât bulursa, o adamın istediği tarzda işlese, neticelerini güzelce verse, o makineye bakan nasıl ki, o adamı ‘Mâşâallah, Bârekâllah’larla alkışlar, manevi hediyeler verir. Aynen o makine de ondan maksut olan neticeleri, eserleri mükemmel izhar etmekle, o cihazatın lisan-ı hâliyle san’atkârını takdirler ve tahsinler ve mânen Mâşâallahlarla tebrik edip alkışlar, tahıyyeler ve hediyeler verir.’

Bu temsil, aynı haşiyenin devamındaki şu hakikat için verilmiştir: “İşte, bütün zihayatın her birisi, başında pek çok muhtelif fonograflar, fotoğraflar, telgraf ve telefon makineleri gibi çok makineler var. Onlar, hilkatlerindeki netâici, maksatları nihayet derecede mükemmel gösterdiklerinden, hayatlarının tezahüratıyla, ‘tahıyyat’ tâbir edilen manevî alkışlar, hediyeler, tebrikler ve tahsinlerle, Sani-i Zülcelâlinin tesbihatını, hem kemal-i san’atını ilân ediyorlar demektir. Biz ise ettahıyyatü demekle, kendi lisanımızla o tahıyyatları yad edip, kendi hesabımıza dergâh-ı İlâhîye

takdim ederiz. Zaten lisan, o makinelerin birisidir ve ondan matlup neticelerden birincisi, bir tercümanlıktır.”11

Bu satırların mânâ-yı harfisi hiç şüphesiz tahıyyattır. Yani Üstad Hazretleri fonograf, fotoğraf, telefon, telgraf, makinelerle konuşmak, yazmak, haberleşmek, iletişim kurmak gibi kavramların tamamını “tahıyyat” kelimesini kavramamız için vermiştir. Fakat aynı temsillere mânâ-yı ismiyle bakılınca, bu gün için hem yazan, hem konuşan, hem haberleşme, hem bilgi hazinesi hükmünde olan bilgisayar, internet, kamera, webcam, mikrofon, telefon ve daha ileri teknolojilere işaret ettiği söylenebilir.

Dipnotlar:

1- Lem’alar, 797.

2- Şuâlar, 157.

3- Sözlür, 77.

4- Sözlür, 210.

5- Sözlür, 571, 1015, 1080.

6- Sözlür, 360.

7- Sözlür, 567.

8- Sözlür, 117.

9- Zariyat Sûresi: 56.

10- Şuâlar, 116.

11- Lem’alar, 799.